

Van programma naar praktijk: werken aan ruimte voor economie

Het kabinet heeft het [Programma Ruimte voor Economie](#) gelanceerd. De [Raad voor de leefomgeving en infrastructuur](#) spoort het Rijk aan om verduurzaming van bedrijventerreinen te versnellen. Mooi dat bedrijventerreinen en ruimte voor werken prominenter op de agenda staan. Toch blijft het een broze positie. Zo komt ruimte voor werken er bekaaid vanaf in de [landelijke verkiezingsprogramma's](#). Er zijn flink wat blokkades, zoals transformatiedruk, maatschappelijke weerstand ('verdozing', 'vieze industrie') en het volle stroomnet. Hoe gaat u écht aan de slag met ruimte voor werken? Vijf tips.

1 Maak werk van het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen

Betere benutting van bestaande bedrijventerreinen is cruciaal om voldoende werkruimte te borgen. Verdichten, intensiveren en aanpak van oneigenlijk ruimtegebruik is op grote schaal mogelijk en kan op terreinniveau ruimtewinsten opleveren van gemiddeld 5 tot 20%. Werk maken van intensivering en beter benutten begint bij inzicht in de potentie, kansen en belemmeringen van bestaande terreinen. Inspiratie: onze [Beter Benutten Indicator \(BBI\)](#).

2 Heb een duidelijk ruimtelijk-economisch toekomstbeeld en borg werken in uw omgevingsvisie

Gemeentelijke en provinciale omgevingsvisies zijn dé plek om ruimte voor werken te reserveren. Cruciaal voor toekomstbestendige keuzes is een duidelijk ruimtelijk-economisch toekomstbeeld. Hoe ziet de economie van uw gemeente of regio er in 2030 en 2050 uit? Waar wilt u heen en wat vraagt dit aan ruimte op bedrijventerreinen en andere werklocaties? Een heldere koers en ambitieniveau per bedrijventerrein geeft toekomst- en investeringsperspectief voor uw ondernemers. Waar uitbreiden, waar maximaal mengen en waar behouden van milieuruimte? Om ruimte voor economie te geven is het wenselijk om dit goed in beeld te hebben en vast te leggen zodat u ruimtelijke initiatieven hieraan kunt toetsen. Inspiratie: [Omgevingsvisie Breda 2040 en de daaraan gekoppelde Ontwikkelingsrichting bestaande werklocaties](#).

3 Stel met uw ondernemers 'Routekaarten toekomstbestendige bedrijventerreinen' op

Naast banen en inkomens voor uw inwoners, kunnen bedrijventerreinen bijdragen aan het realiseren van duurzaamheidsdoelen en brede welvaart in uw gemeente en regio. Zo werken steeds meer bedrijven aan oplossingen voor energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Er liggen volop kansen voor meer groen, waterberging en smart energy hubs op bedrijventerreinen. Het opstellen van een praktische routekaart naar een toekomstbestendig bedrijventerrein helpt om concrete stappen te zetten. Inspiratie: [Routekaarten Toekomstbestendige Bedrijventerreinen Fryslân](#)

4 Anticipeer specifiek op de circulaire potentie van uw bedrijventerreinen

In 2050 moet Nederland 100% circulair zijn. Bedrijventerreinen zijn cruciaal voor deze omslag, zo stelt ook het [PBL](#). De circulaire transitie vraagt bijvoorbeeld meer ruimte voor recycling, reparatie, verwerking en transport en opslag van (secundaire) grondstoffen. Hebt u goed zicht op de ruimtelijke consequenties voor uw gemeente of regio? Weet u welke bedrijventerreinen uw circulaire hotspots zijn? Ontwikkel visie hierop en breng met uw ondernemers de grondstof- en materiaalstromen in beeld. Verschillende regio's gingen u al voor via ons platform [circulair.biz](#). Circulaire kansen komen in beeld, ondernemers wisselen ervaringen en ideeën uit en eerste samenwerkingen ontstaan. Inspiratie: [Whitepaper Ruimtelijke Circulaire Economie Strategie \(RCES\) & Circulair.biz](#).

5 Doorbreek barrières en realiseer meer ruimte voor werken in gemengde gebieden

Er is veel meer werkruimte mogelijk in de stedelijke omgeving. Bijvoorbeeld in gebouwpinten en door omzetting van kansarme kantorenlocaties naar bedrijfsruimte. Liever niet het bekende riedeltje, zoals retail, horeca en zakelijke diensten. Maar juist ook verschillende (circulaire) maak- en reparatiebedrijven. Inventariseer de mengbaarheid van uw bedrijven, maak afspraken over de betaalbaarheid van gemengde werkruimten met woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars, overweeg de inzet van een 'sociale grondprijs' voor werkruimte en/of hanteer ruimte voor werken als maatschappelijk doel in tenderprocedures. Inspiratie? Zie bijvoorbeeld onze [Mengbaarheidsindicator](#) als basis voor de [Bedrijvenstrategie Amsterdam](#), [Omgevingsplan binnenstad en singels in Arnhem](#) & het [Actieplan bedrijfsruimte Rotterdam](#).

